

оціночних процедур для визначення очікуваних кредитних збитків. 4 % респондентів мають активну зовнішньоекономічну торгівлю. Ця група респондентів серед факторів невизначеності щодо управління фінансовим результатами вказала на негативний вплив на контрактні угоди та обтяжливі контракти. Таким чином, наразі бізнес усвідомлює умови невизначеності, робить спроби їх ідентифікувати на локальному рівні.

Бізнес намагається поступово адаптуватися до умов невизначеності, та вишукувати нові шляхи стабілізації діяльності. За даними щомісячного опитування НБУ індекс очікувань ділової активності (ІОДА) у серпні 2022 року зміцнився до 44,1 (у липні 2022 року ІОДА склав 43,6 при нейтральному значенні показника 50,0) [3]. До опитування НБУ було долучено керівників 429 підприємств. З них, 21,4% – суб'єкти торгівлі. За обсягами діяльності 31,0% респондентів – великі підприємства, 31,7% – середні, 37,3% – малі. Позитивна динаміка індексу у цілому пояснюється частковою релокацією бізнесу до більш безпечних регіонів, поступовим налагодженням ланцюгів постачання та збуту.

Однак, у загальній позитивній тенденції, підприємства торгівлі дещо погіршили свої очікування ділової активності. Якщо у липні 2022 року ІОДА наближався до нейтрального рівня і становив 48,7, то у серпні має зниження на 1,3 пункти – 47,4. Невизначеність тривалої дії у зв'язку із воєнним станом у країні, руйнування інфраструктури, малопрогнозована міграція споживачів стримують відновлення торговельних процесів.

Література

1. Щодо впливу військової агресії російської федерації на фінансову звітність та аудиторські звіти: Інформаційний лист Ради аудиторської палати України. URL: www.apu.com.ua (дата звернення: 30.09.2022 р.).
2. Лучко, М. (2013) Невизначеність та ймовірнісність господарських операцій: до питання бухгалтерського обліку. Соціально-економічні проблеми і держава. Вип. 2(9), 98-109.
3. Бізнес дещо послабив негативні очікування щодо ділової активності – дані опитування підприємств у серпні: Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 30.09.2022 р.).

References

1. Shchodo vplyvu viiskovoi ahresii rosiiskoi federatsii na finansovu zvitnist ta audytorski zvity (2022): Informatsiinyi lyst Rady audytorskoj palaty Ukrainy. URL: www.apu.com.ua
2. Luchko, M. (2013) Nevyznachenist ta ymovirnisnist hospodarskykh operatsii: do pytannia bukhhalterskoho obliku. Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava. Vol. 2(9), 98-109.
3. Biznes deshcho poslabyv nehatyvni ochikuvannia shchodo dilovoi aktyvnosti – dani opytuvannia pidpriemstv u serpni (2022): Natsionalnyi bank Ukrainy. URL: <https://bank.gov.ua>

JEL D80, G14, M49

ІВАСІВ Ігор

д.е.н., професор

КНЕУ ім. В. Гетьмана, Україна

ORCID ID: 0000-0003-3108-9338

e-mail: iivasiw@kneu.edu.ua

Ihor IVASIV

Doctor of science in Economics, professor

KNEU named after Vadym Hetman

ТИХА РЕВОЛЮЦІЯ В КОРПОРАТИВНОМУ УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ

QUIET REVOLUTION IN CORPORATE MANAGEMENT OF UKRAINE

Анотація: В Україні відбулась зміна моделі корпоративного управління. Вона не копіює існуючі системи, відображаючи національну специфіку.

Ключові слова: корпоративне управління; наглядова рада; рада директорів; незалежний директор.

Abstract: Ukraine has undergone a change in the model of corporate governance. It does not copy existing systems, reflecting national specificities.

Keywords: corporate management; Supervisory Board; board of directors; independent director.

Особливістю формування корпоративного управління в Україні є низька зацікавленість власників в компанії. Це зумовлює вектор розбудови вітчизняного корпоративного управління «зверху-вниз», тоді як у розвинутих країнах саме власники компаній ще з кінця 80-х років 20 століття ініціювали створення системи, що слугує для спрямування компаній та контролю за компаніями [2, 13].

За цих умов, виникає потреба у вдосконаленні законодавчого забезпечення корпоративного управління в нашій країні. Закон України «Про акціонерні товариства» вперше було прийнято 2008 році. За час, що минув, змінились рамки функціонування бізнесу, стала відомою кращі управлінські практики, в тому числі й практики у сфері корпоративного управління.

Відомо, що сучасне корпоративне управління поєднує в собі (1) стратегічний процес, а саме розробку, запровадження, моніторинг та контроль виконання стратегії компанії; (2) процес управління ризиками, зокрема рішення щодо значних інвестицій, виходу на нові ринки, угод M&A, відкриття відокремлених структурних підрозділів; (3) контроль за діяльністю топ-менеджменту, призначення, винагороди, система мотивації, наступність у керівництві; (4) ідентифікація та зв'язки з зацікавленими сторонами.

Вітчизняні фахівці акцентують увагу на низці переваг запровадження корпоративного управління для власників бізнесу: (а) легалізація доходів власників; (б) згладжування та подолання конфліктів між акціонерами; (в) підвищення транспарентності, утримання компанії в рамках правового поля; (г) підвищення рівня захищеності компанії від рейдерства, зовнішнього тиску; (д) доступ до джерел фінансування бізнесу.

Для запровадження корпоративного управління в компанії мають зосередитись на п'яти основних напрямках: 1) належні практики діяльності наглядової ради (ради директорів); 2) ефективні засоби контролю; 3) процедурах розкриття інформації та прозорості; 4) захисті прав міноритарних власників; 5) вдосконаленні корпоративного управління у напрямку кращих світових практик.

Справжньою революцією можна вважати зміну моделі корпоративного управління в Україні внаслідок прийняття нового закону «Про акціонерні товариства» [1]. Як відомо, національна модель корпоративного управління ґрунтується на так званій дуальній моделі, в якій передбачено функціонування

правління та наглядової ради. Така модель характерна для низки європейських країн, де, законодавчо закріплена роль трудових колективів в управлінні компанією. У світі переважає англо-саксонська модель, яка також відома як унітарна, з радою директорів. В деяких країнах функціонує змішаний підхід, де компанії самі можуть обирати зручну для них модель. Якраз змішана модель з початку 2023 року запрацює в Україні: власники зможуть самостійно вирішувати який тип корпоративного управління їм застосовувати – з наглядовою радою та правлінням чи з єдиною радою директорів (унітарна модель).

Більшість експертів з корпоративного управління вважають, що унітарна модель має суттєві переваги в порівнянні з моделлю подвійних рад і загалом є простішою з точки зору впровадження. Також, унітарна модель дозволяє компенсувати конфлікти інтересів, що їх провокують виконавчі директори, за рахунок присутності у раді невиконавчих, незалежних директорів.

Аналіз закону свідчить, що національна модель не копіює існуючі, відображаючи національну специфіку. Серед новацій нового закону виділимо такі вузлові проблеми: (1) чи дозволяти суміщення посад CEO та голови ради директорів в унітарній моделі? (2) чи має бути законодавчо визначена частка незалежних директорів? та ролі (3) корпоративного секретаря і (4) комітетів у структурі ради директорів.

Суміщення посад генерального директора та голови ради директорів допускається у багатьох країнах, зокрема у США, де така практика зустрічається у 60% компаній [3]. Вітчизняний законодавець надає право вирішення даного питання на розсуд власника, з чим потрібно погодитись.

Відповідно до ч. 4 ст. 72 Закону не менш як одну третину складу наглядової ради ПАТ мають становити незалежні директори, при цьому кількість незалежних директорів не може становити менше двох осіб. Практика законодавчого закріплення частки незалежних директорів також зустрічається у законодавстві багатьох країн, в тих же США. В Україні це положення мало своїх критиків, які апелювали до невеликої кількості фахових кандидатів у члени ради. Втім, з іншого боку, вважаємо що якщо не включати цю норму у законодавство, потрібна кількість кандидатів може ніколи і не з'явитись.

Відповідно до ч. 1 ст. 85 Закону посада корпоративного секретаря акціонерного товариства обов'язково запроваджується у банках, страховиках, недержавних пенсійних фондах, інших акціонерних товариствах, які є підприємствами, що становлять суспільний інтерес відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». У ст. 87 Закону закріплено обсяг повноважень корпоративного секретаря.

Схожий підхід у законі і до комітетів у структурі ради: стаття 76 вказує, що комітети обов'язково створюються акціонерних товариствах, цінні папери яких допущені до торгів на організованому ринку капіталу або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію. Комітет з питань аудиту, комітет з винагород і комітет з питань призначень очолюють члени наглядової ради товариства, які є незалежними директорами. Більшість членів зазначених комітетів мають становити незалежні директори.

На думку фахівців, вітчизняне законодавство у сфері корпоративного управління відповідає кращим світовим нормам і дозволяє сформувати сучасну ризико-орієнтовану модель корпоративного управління. Однак хотілося б щоб ці новації не перекреслили досягнення останніх років у сфері корпоративного управління у банківському секторі, регулювання якого здійснюється окремим профільним законом. Також, бажано приймати зміни подібного масштабу при більш широкому експертному обговоренні.

Література

1. Закон України «Про акціонерні товариства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (Дата звернення: 18.09.2022).
2. Cadbury Report / The Financial Aspects of Corporate Governance. December 1992 // URL: <https://ecgi.global/sites/default/files//codes/documents/cadbury.pdf> (Дата звернення: 20.08.2022).
3. 2021 U.S. Spencer Stuart Board Index / URL: <https://www.spencerstuart.com/-/media/2021/october/ssbi2021/us-spencer-stuart-board-index-2021.pdf> (Дата звернення: 12.09.2022).

References

1. Zakon Ukrainy «Pro aktsionerni tovarystva». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (Data zvernennia: 18.09.2022).
2. Cadbury Report / The Financial Aspects of Corporate Governance. December 1992 // URL: <https://ecgi.global/sites/default/files//codes/documents/cadbury.pdf> (Data zvernennia: 20.08.2022).
3. 2021 U.S. Spencer Stuart Board Index / URL: <https://www.spencerstuart.com/-/media/2021/october/ssbi2021/us-spencer-stuart-board-index-2021.pdf> (Data zvernennia: 12.09.2022).

JEL C02, D80

КОЦЮБА Олексій

доктор економічних наук, доцент, Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», Україна
ORCID: 0000-0002-8159-0772

e-mail: oleksii.kotsiuba@kneu.ua

Oleksii KOTSYUBA

D. Sc. (Economics), Associate Professor, KNEU named after Vadym Hetman, Ukraine

НЕЧІТКО-МНОЖИННА МЕТОДОЛОГІЯ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ

FUZZY SET METHODOLOGY AS A COMPONENT OF MODERN BUSINESS INTELLIGENCE

Анотація: У публікації розглянуто особливості та потенціал нечітко-множинної методології як однієї з базових складових сучасної бізнес-аналітики. Окрему увагу приділено пріоритетним напрямам використання нечітко-множинних методів та моделей для аналітичної підтримки управління підприємством.

Ключові слова: бізнес-аналітика, управління підприємством, теорія нечітких множин, нечітка логіка

Abstract: The paper examines the features and potential of the fuzzy set methodology as one of the basic components of modern business intelligence. Particular attention is paid to the priority areas of using fuzzy set methods and models for analytical support of enterprise management.

Keywords: business intelligence, enterprise management, fuzzy set theory, fuzzy logic